

Curs de Gestió del patrimoni literari de l'Alt Pirineu i Aran

Glòria Bordons (coordinadora)

Introducció

El llibre que teniu a les mans és el resultat del “Curs de gestió del patrimoni literari de l'Alt Pirineu i Aran: rutes, exposicions i activitats de difusió” que se celebrà al Centre d'Art i Natura de Farrera (Pallars Sobirà) el 15, 16, 22 i 23 de maig de 2009.

La idea d'organitzar un curs d'aquestes característiques sorgí de la necessitat d'incloure la literatura en l'oferta de turisme “cultural” que el territori de l'Alt Pirineu i Aran ja feia temps que havia començat a practicar. Si les rutes del romànic havien començat a conèixer amb recorreguts per llocs de memòria històrica, itineraris de descobriment botànic o geològic, museus que volien donar a conèixer les tradicions ancestrals, etc., per què no afegir-hi un patrimoni intangible com la literatura? Havien estat editats llibres que recopilaven textos relacionats amb el territori i s'havien dissenyat les primeres “rutes literàries”. Era el moment adequat, doncs, per recollir i analitzar el que s'estava fent; per ampliar coneixements sobre el patrimoni literari de l'Alt Pirineu i Aran; per adquirir estratègies de planificació de rutes, exposicions i activitats noves i atractives però alhora rigoroses i de qualitat; en definitiva, per dissenyar i gestionar activitats amb la finalitat de col·locar la literatura en el lloc que li correspon al costat de l'arquitectura, la geografia, les arts plàstiques, la música, etc.

El curs tenia com a objectiu central proporcionar els coneixements, eines necessàries i metodologies de creació, oferta i gestió de rutes, exposicions i espais literaris per tal que els alumnes poguessin esdevenir els futurs promotors i gestors d'activitats de difusió literària en el territori. S'adreçava, doncs, a un públic potencial de gestors culturals, tècnics, professors de secundària o estudiants, a l'abast dels quals es pretenia posar els recursos adequats per tal de donar a conèixer el territori a través de la literatura. En definitiva, el que es volia era augmentar l'oferta de “turisme cultural literari” de la zona, tot desenvolupant l'esperit crític dels gestors i fent-los capaços de programar i gestionar productes alhora atractius i rigorosos.

El curs s'articulà en dos caps de setmana del mes de maig (divendres/dissabte), durant els quals s'alternaren les sessions impartides per professionals experts en els diferents camps amb altres en les quals els assistents pogueren treballar i debatre, de

manera que, en finalitzar el curs, hi hagueren ja algunes propostes concretes i viables per als diferents territoris i idees clares sobre la manera de desenvolupar-les i gestionar-les.

Els resultats aconseguits i la satisfacció dels assistents suggerí als organitzadors la conveniència de publicar les ponències. Els continguts, tot i que aplicats a una zona concreta del territori, eren prou interessants com perquè els poguessin conèixer d'altres persones interessades pel tema tant de la zona pirinenca com d'arreu dels Països Catalans. El fet que ja s'haguessin desenvolupat altres cursos de característiques similars en d'altres indrets i que els temes tractats siguin debatuts anualment en els *Seminaris sobre Patrimoni Literari i Territori* organitzats per Espais Escrits ens corroboraven la idea que un volum com el present podia ser una eina molt útil.

El llibre s'organitza al voltant de cinc vessants desenvolupats durant el curs: les rutes, el patrimoni literari de l'Alt Pirineu i l'Aran, les exposicions literàries, les formes de difusió i l'explotació didàctica per a les escoles i instituts. L'ordre dels capítols correspon al d'intervenció dins del curs i guarda la mateixa dinàmica interna. Es comença per una presentació del que són les rutes literàries i els elements que cal tenir en compte a l'hora de dissenyar-les, de la mà del gran expert en rutes en el nostre país, Llorenç Soldevila, promotor del web www.endrets.cat i de la *Geografia literària dels Països Catalans*. Però el seu saber no queda únicament en l'explicació, sinó que adjuntem, com a annex, el resultat pràctic de la ruta literària per Farrera realitzada entre tots els participants en el curs.

A continuació, Anna Aguiló, presidenta d'Espais Escrits, la xarxa del patrimoni literari català, ens presenta el que s'entén per patrimoni literari, què és Espais Escrits i què es pot fer des d'una institució com la Fundació Josep Pla, dedicada a la difusió del patrimoni d'un escriptor, l'obra del qual està tan arrelada al territori. L'enumeració de les activitats que s'impulsen des d'aquesta fundació (rutes, exposicions, etc.) i les diferents formes de difusió (web, catàlegs, fullets diversos, etc.) ens proporciona un ventall prou complet sobre què es pot fer amb la literatura d'una zona i com es pot gestionar.

Un cop ja entrats en els punts bàsics, els dos capítols següents són de concreció en la zona de l'Alt Pirineu i l'Aran. En primer lloc, Albert Villaró ens presenta els textos que podríem considerar el patrimoni literari de la zona. Sense aquesta tasca, cap iniciativa de difusió és possible. En segon lloc, Eva Tarragona i Núria Garcia Quera ens descriuen i mostren dos exemples ja consolidats de "rutes literàries pirinenques".

Tot seguit, Carme Arenas ens introdueix en l'organització i el disseny d'exposicions literàries, cada vegada més presents a biblioteques, museus o espais dedicats a la difusió de la literatura: què cal fer per elaborar-ne, què cal tenir en compte, com fer "visual" la literatura, etc. En suma, un reguitzell de pautes molt útils per dur a terme una activitat d'aquest tipus. En un terreny proper se situaria la ponència d'Òscar Bagur, que se centra en les formes de difusió, especialment Internet, els llibres i el material complementari. Per la importància que avui dia té la xarxa en qualsevol activitat de difusió, són de gran utilitat els consells sobre com fer una pàgina web que aconduïxi l'usuari d'una forma àgil i directa a la informació.

Els dos capítols següents se centren en un element molt important en tota activitat vinculada a la literatura i al territori: la didàctica. Josep-Sebastià Cid, veterà professor d'institut de les Terres de l'Ebre, ens explica la seva experiència d'acostament de l'alumnat de secundària a la lectura mitjançant textos que parlen de la zona on viu. Per completar l'exposició d'aquesta experiència, en el capítol que ve a continuació, Glòria Bordons proporciona un seguit de criteris a tenir en compte per "didactitzar", és a dir, per desenvolupar activitats didàctiques per a públic d'ensenyament primari, secundari, universitari o d'adults al voltant de rutes literàries, exposicions, visites, etc.

Per acabar i per tornar a la zona pirenaica, Ferran Rella i Àlex Broch ens expliquen en sengles capítols l'experiència de les Trobades d'escriptors, un bon exemple de com activar la literatura actual de i al voltant del territori i de com despertar l'interès per aquesta producció més enllà dels habitants de la zona. Amb això no únicament s'ha aconseguit difondre la producció escrita d'aquest espai sinó augmentar el patrimoni literari d'una manera constant.

Esperem que, a partir de les aportacions aplegades en aquest volum, aquest llibre es pugui convertir en un manual de bones pràctiques per a la implementació de projectes que vulguin vincular un lloc o un territori concret a un autor o a una literatura que s'hi refereix.